

ÖZGÜR YAZILIMLAR YETERSİZ Mİ ?

Özet: Ticari yazılım üreticilerinin, Özgür Yazılımları yermek amacıyla kullandığı söylemler acaba ne kadar doğru ? Özgür Yazılımlar, ne kadar yetersiz, destekten yoksun ya da sahipsiz ? Ticari bir işletmede ya da kamuda kullanılabilecek yeterliliklerden yoksunlar mı ?

Dünyanın en önde gelen Özgür Yazılım sitelerinden Freshmeat`de yayınlanan yazılım haberlerini incerseniz ilginç bir ortak nokta ile karşılaşacaksınız. Yayınlanan programların birçoğu 1.0 versionun altındadır, 0.8, 0.6beta vs. vs. Bu düşük sürüm numaraları birçok insanın kafasında soru işaretleri oluşturabilir, programların olgunluğu hakkında ciddi şüpheler uyandırabilir. Dahası bu sürüm numaraları, hakkında bir çok eleştiriler getirilen, ticari yazılım üreticilerinin hemen her zaman hakir gördüğü Özgür Yazılımların güvenilirliğine gölge düşürebilir.

Öte yandan vitrinin ardına bakanlar için tablo çok daha farklı; İnternet, bu -sözde olgunlaşmamış- Özgür Yazılımlarla gerçekleştirilen başarı öyküleri ile dolu. Yıllardır dünyanın bir numaralı web sunucusu Apache daha yeni 2.0 sürümüne geçti, birçok sitede 1.34 sürümü kullanılmakta. Özgür Yazılım'ın bayraktarı durumunda olan Linux çekirdeği ise şu sıralar 2.6 sürümünü denemekte (1992'den bu yana). Kişisel olarak benim kullanmakta olduğum bazı yazılım sürümleri örnek olarak, apt 0.54, ickle 0.3.2, xcdroast 0.98alpha+11-1 (yazıyla "sıfır nokta doksensekiz, alfa, artı onbir tire bir). Bu sistem, 24 saat İnternet'e bağlı durumda üç aydır reboot edilmedi ve en ufak bir aksama olmadan çalışmakta.

Geçen seneki İnet-tr seminerlerinden birinde, oldukça renkli bir sunum yapan, sunan Eran Sezgin, ticari programların en büyük handikaplarının pazar payını kaybetmemek için biran önce piyasaya çıkma ihtiyacında olmaları olduğunu söylüyordu. Dahası açıkladığı istatistiklerden en önemlisi belki de dünya üzerindeki yazılımların sadece %15`inin ticari amaçla yazıldığıydı.

Ticari yazılımlar içinde en büyük rekabetin yaşandığı oyun piyasasını ele alırsanız, yıllardır piyasaya çıktıktan sonraki bir kaç gün içinde yaması çıkmayan oyun olmadığını görürsünüz.

Halbuki bu hep böyle değildi. Eskiden ortada patch diye bir kavram yoktu, programlar hazır olduklarında (gerekli, arge-playtest) ortamından geçtikten sonra çıkarlardı. Fakat `imaj herşeydir` hayatımızın bir parçası olduğundan, iyi olmaktansa iyi gözükmek geçer akçe olduğundan beri bu değiştı. Ticari programlar artık gittikçe daha hızlı (ve hazırlıksız) piyasaya çıkmaya başladılar, tabi ardından da patchler, hem de onlarca. Sanırım bu cephede bir şeyler yanlış gidiyor.

Peki Özgür Yazılım alanı nasıl ? Eran Sezgin`in belirttiğine göre yazılımların %85`i insanların kişisel ihtiyaçları doğrultusunda yazılmakta. Aslında bu da temel ihtiyacın bir sonucu. Bir şeye ihtiyacınız varsa onu gerektiği gibi yaparsınız. Amacınız bir şey yapmaksa gerekeni yapana kadar uğraşrsınız, ama amacınız bir şey satmaksa bu sefer satışı gerçekleştirmeniz (21. yy'a girerken, ardından gerekli desteği de vermeniz eklendi buna) yeterli. Problem mi var, gerekli ücret karşılığında gidermeye çalışrsınız, ama herşey satışın yapılmasında. Fakat kendiniz için yaptığınız bir yazılımda böyle bir durum yok, işinizi görüyorsa bitmiştir, görmüyorsa daha bitmemiştir nokta.

Şimdi baştaki manzaraya, konu ile fazla ilgisi olmayan birisinin gözünden Freshmeat`deki manzaraya bir bakalım. Programların çoğu 1.0 versionun altında, alfa, beta, release candidate vs. Bu güzel bir görüntü değil... eğer sadece yüzeye bakıyorsanız. Jazz`dan anlamıyorsanız genel müzik bilgisi ile Bebop`da size gürültü gibi gelebilir, fakat bir içine girdiğinizde...

Özgür Yazılımcıların gözüyle, Özgür Yazılım`da tamamen böyle . Ama yine de bu `göze güzel gözükmeyen` yanların en önemlilerini birer birer ele alalım.

Özgür Yazılım`da

-Programlar yeteri kadar olgun değiller, birçoğu 1.0 sürümüne bile ulaşabilmiş değil

-Tamamen yazan adamın keyfine kalmışsınız, üç yıl programı geliştirmezse oturup beklersiniz

-Destek alabileceğiniz kimseyi bulamazsınız . Arkasında kurumsal bir oluşum yoktur.

Gelin bu eleştirileri teker teker ele alalım ve değerlendirelim:

-Programlar yeteri kadar olgun değiller, birçoğu 1.0 sürümüne bile ulaşabilmiş değil

Bu tanım sadece yüzeysel bir yaklaşımın sonucu. zira Özgür Yazılımcıların birçoğunun beğeni beklentisi oldukça yüksek ve genellikle 1.0 sürümleri, ticari programların kararlı olduğu söylenen sürümlerinden çok daha etkin ve yeterli. Dahası, beta sürümlerin bile bir çoğu oldukça ciddi bir kararlılık düzeyinde, zira daha doğru düzgün ortaya çıkmadan bile yüzlerce gönüllü tarafından aylarca denenmek durumundalar. Bu yüzden, aslında bu version numaraları -hiçbir standardın sağlayamayacağı kadar- gerçeği ifade ediyorlar ve dürüstler.

Öte yandan gelin bazı ticari yazılımların sürüm numaralarına bakalım: Windows 3.1, 3.11, 95, 98, 98SE, ME, 2000, XP: Bir şey anlamak mümkün mü ? Bunlara bakıp Windows'un ne kadar olgun olduğunu söyleyebilir misiniz ?

Veya AutoDesk:

Autocad 2.5, 2.6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 2000, 2002, 2003, 2004. Gördüğünüz gibi artık ticari yazılımların sürüm numaraları (birçok şeyleri gibi) sadece bir pazarlama stratejisinden başka bir şey değil. Ne sürümün durumu hakkında bir bilgi veriyor, sadece arabalardaki gibi piyasaya sürülmesinden bir sene sonrasının etiketi olmaktan öteye gidemiyorlar.

Öte yandan Özgür Yazılım projelerinde kullanılan sürüm numaraları ise gerçekten belli anlamlar içermekte, yazılımın katettiği yolu göstermektedir.

Tamamen yazan adamın keyfine kalmışsınız, üç yıl programı geliştirmesse oturup beklersiniz.

Aslına bakarsanız, aslında tamamen keyfine kalınmış olan Ticari Yazılım şirketleri. Eğer sizin için önemli bir ihtiyacı giderecek bir program gerekiyorsa ve böyle bir program yazma yeteneğiniz olmamasına rağmen bir başkası bu programı yazmışsa (ve belki de ticari gelir getirme ihtimali bile olmayan bir alanda bu program) o kişi bir şekilde bu projeyi bıraksa bile Özgür Yazılım camiasından birileri illa ki bu programa devam edecektir. Daha basit ifade etmek gerekirse "beş para eder" bir fikir için yazılmış bir program hiçbir zaman sahipsiz kalmayacaktır. Bu kadar basit. Yazılımı geliştiren kişinin tamamen projeden uzaklaşması (hatta ölmesi) durumunda bile birileri projeye devam edebilir, çünkü Özgür

Yazılım felsefesi doğrultusunda kaynak kodu zaten herkesin malı olan bir Őeydir. Dahası projede geręekleŐtirilen bazı iŐleri beğenen öte yandan başka bir yöne odaklanmasını gerekli gören yazılımcılar istedikleri anda o projeden bir çatal proje oluŐturup, yeni bir alternatif üretebilirler.

Öte yandan ticari yazılımları bekleyen ciddi tehlikeler vardır. Bir Őirketin günümüzün volatil ekonomilerindeki büyük dalgalanmalar içinde yutulup gitmesi ve böyle niŐ bir alana hitap eden programının da tamamen kaybolması (hiçbir zaman kaynak kodu ortada olmadığı zaten) fazlasıyla mümkün. Aslına bakarsanız uzun vadede bu mümkün olmaktan öte, kaçınılmaz bir son; Şu anda on yılın üstünde sektörde çalıŐan yazılım firmalarının sayısını, son on yıl içinde kurulup-batanlarla karşılaştırırsanız ne demek istediğimi çok daha iyi anlarsınız. Digital gibi bir firmanın bir gecede battığını ve altyapısını Digital'e bağlayan bir çok firmanın bu dev dalğanın altında ezildiğini, bazılarının bu geçiŐi geręekleŐtirmeyip battığını unutmamak gerekir.

-Destek alabileceğiniz kimseyi bulamazsınız

Sanırım, Özgür Yazılımlara yapılan eleştiriler içinde en asılsızlarından biri budur. Zira ticari firmaların “gözükten desteği” rutin iŐlemlerin dıŐına çıkıldığında gayet yetersiz kalmakta ve çok daha masraflı özel danıŐmanların hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Öncelikle en büyük ticari yazılım firmalarından bazılarının Türkiye içinde 24 saat telefon desteği dıŐında hiçbir destekleri dahi bulunmamakta (bkz. en büyük veritabanı Őirketi). Olanlardan alabileceğiniz desteğin ne kadar kısıtlı olduğunu da isterseniz deneyip görün, (dünyanın en önde gelen SMS yazılımlarından birinin kurulu olduğu, Türkiye`nin en ÖZGÜR GSM firmasının geçen seneye kadar kullandığı yazılım için yurtdıŐından verilen destek, Őirket içindeki deli-profesör mühendislerden birinin altı ay içinde tamamen kendi çabası ile öğrendiği bilgilerden bir adım bile ileri gidemeyince, dahası Őirketin uzman danıŐmanları, bu programın tam ne yaptığını sadece programı yazan iki kişinin bildiğini, birinin de çoktan iŐten ayrılmıŐ olduğunu itiraf ettiğinde çok ŐaŐırmıŐtık.

Halbuki sözkonusu olan bir Özgür Yazılım olsa, öncelikle o yetersizlikte piyasaya çıkmaz, çıksa bile, illa ki dünyanın bir yerlerinde, IRC veya email ile ulaŐabileceęiniz birilerinden (ki büyük ihtimalle programı yazan kişi olur bu) ve birinci elden, hem de iyiniyetiniz dıŐında bir karşılık ödemededen gayet yeterli bir destek alırsınız.

Öte yandan destek almanızın tamamen imkansız olduğu bir durumda bile, ticari yazılım

firmalarının destek veremediği durumda yapıldığı gibi bir danışmanın uzman bilgilerine başvurulduğu takdirde (yazılımın kodu da açık olduğu için) muhtemelen çok daha hızlı ve çok daha hesaplı bir şekilde probleminizi çözebileceksiniz.

Kamu'da Özgür Yazılım Kullanımının Önündeki Engeller:

Bütün bu sayılan “yanlı” yaklaşımlar, doğal olarak kurumsal olarak başta GNU/Linux olmak üzere Özgür Yazılım projelerinin tercih edilmesini zorlaştırmaktadır. Fakat, ticari yazılımların yıllar yılı dikte ettirdikleri pratikler (bilgisayar da bir sorun çıktığında resetlenmesi, bir kaç ayda bir yeniden işletim sistemi kurulması vs.) artık kamu tarafından kabul edilmemektedir. Dahası, kapalı koda sahip bu yazılımlar dünya çapında her geçen gün hükümetler tarafından daha çok dışlanmakta, Almanya, Peru, İsrail, İspanya, Çin gibi bir çok ülke Özgür Yazılım kullanımını desteklemekte, dahası devlet kurumlarında ve eğitim organizasyonlarında bu tür yazılımlara kitlesel geçişler gerçekleştirmektedir.

Burada önemli olan, bu ülkelerin Özgür Yazılımlar konusunda lisansa değil, insana, yani bilgili işgücüne yatırım yapılmasının ne kadar büyük faydalar getireceğinin farkında olmalarıdır.

Ülkemiz oldukça düşük bir milli gelire sahip olmasına rağmen yazılım alanında malesef ki üretici ve satıcı değil, satın almacı kimliğiyle bulunmaktadır. Hem de ülkemize uygun fiyatlarla değil, kişi başına düşen milli geliri, bizim on-onbeş katımız seviyelerinde olan gelişmiş ülkelerdeki fiyatlarla.

Yukarda belirtilen gerçekler doğrultusunda, bizler de yazılımların lisans ve bakım bedellerine değil, onları kullanacak ve geliştirecek insanlarımıza yatırım yaparsak hem çok ciddi paraların yurtdışına akmasını engelleyecek, hem de ülkemizde bir türlü gelişmeye imkan bulamayan yazılım üretiminin önünü açmış olacağız.

Kısaca özetlemek gerekirse, resmin doğru yerine bakmak, görünüşte değil gerçekte neler olduğunun farkında olmak gerekiyor. Bu konuda belki de en güzel ifade bir Zapatista atasözünde saklı.

‘Birisi size parmağı ile güneşi gösterir ve siz parmağına bakarsanız aptalsınız demektir. Eğer güneşe bakarsanız daha da aptalsınız çünkü kör olursunuz. Asıl görmeniz gereken parmak ile güneş arasındaki uçmakta olan kuştur.’

KIVILCIM Hindistan

www.fazlamesai.net/sundance

Ekim 2003 İstanbul